

PEDAGOJİK FORMASYON SERTİFİKA PROGRAMINDA TÜRK EĞİTİM TARİHİ DERSİNİN YERİ VE ÖNEMİNE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ*

Zeynep AYVAZ TUNCEL **

Özet

Pedagojik Formasyon Sertifika Programında öğrencilerin, en az iki yarıyılı kapsayacak biçimde biri öğretmenlik uygulaması olmak üzere toplam 8 dersi zorunlu ve iki dersi seçmeli olarak almaları gerekmektedir. Türk Eğitim Tarihi dersi de seçmeli dersler II grubunda yer alan derslerden biridir. Bu araştırma, Türk Eğitim Tarihi dersinin öğrenci görüşlerine göre pedagojik formasyon sertifika programındaki yeri ve önemini ortaya çıkarmaya yönelik planlanmış bir durum çalışmasıdır. Pamukkale Üniversitesinde açılan pedagojik formasyon sertifika programı kapsamında 2014-2015 eğitim öğretim yılı itibarıyla açılan Türk Eğitim Tarihi dersini seçen öğrenciler araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. Üç ayrı dönemde ders açılmış ve her dönem derse devam eden öğrencilerden üç ayrı odak grup oluşturulmuştur. Odak grup görüşmeleri ile toplanan veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Dersin seçilme nedenleri, beklentileri karşılaması, program içindeki yeri, öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi kazandırması ve öneriler temalarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Eğitim Tarihi, Pedagojik Formasyon Sertifika Programı, Öğretmen Eğitimi

STUDENTS' VIEWS ON THE PLACE AND IMPORTANCE OF HISTORY OF TURKISH EDUCATION COURSE IN PEDAGOGICAL FORMATION CERTIFICATE PROGRAMME

Abstract

In pedagogical formation certificate programme, students are need to take at least 8 compulsory courses which one of them is teaching practice course and two elective courses within two semesters. History of Turkish education course is also one of the elective courses group II. This study is a case study and planned to find out the place and importance of history of Turkish education course in pedagogical formation programme according to students' views. The students who attended Pamukkale University pedagogical formation certificate programme during 2014-2015 academic year and chose history of Turkish education course offered consisted the data source of the study. The course was offered in three semesters and three focus groups were formed with attending students for each semester. Content analysis was done on the data gathered with focus group interviews. The reasons of course selection, meeting expectations, place in the programme, gaining pedagogical knowledge and skills and suggestions were reached as themes.

Key Words: History of Turkish Education, Pedogogical Formation Certificate Programme, Teacher Education

* 22-24 Ekim 2015 tarihleri arasında gerçekleştirilen 3. Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr. Zeynep Ayvaz Tuncel, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, DENİZLİ
e-posta: zatuncel@pau.edu.tr

1. GİRİŞ

Ülkemizde 1982 yılı itibari ile öğretmen yetiştiren kurumlar üniversitelere bağlanmıştır ve eğitim fakültesi ya da eğitim bilimleri fakültesi adıyla varlığını sürdürmektedir. Ancak 1997 yılına kadar eğitim fakülteleri yanında fen edebiyat fakültelerinin ortaöğretimde branş öğretmeni olunabilecek bölümlerinde öğretmenlik meslek bilgisi dersleri veriliyor ve sertifika yoluyla öğrenciler öğretmen olarak atanmaya hak kazanıyorlardı. 1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sürecinde ortaöğretime branş öğretmeni yetiştirme konusunda da düzenlemeler yapılmıştır. Lisans ve üzerine tezsiz yüksek lisans biçiminde düzenlenen ortaöğretime öğretmen yetiştirme süreci 2010 yılında tekrar pedagojik formasyon sertifika programına dönüştürülmüştür.

2015 yılına gelindiğinde ise eğitim fakültesi ve eğitim bilimleri fakültesi

Tablo 1. Pedagojik Formasyon Eğitimi Zorunlu Dersleri

Dersler	T-U-K
Eğitim Bilimine Giriş	2 0 2
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2 0 2
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2 0 2
Eğitim Psikolojisi	2 0 2
Sınıf Yönetimi	2 0 2
Özel Öğretim Yöntemleri	2 2 3
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2 2 3
Öğretmenlik Uygulaması	2 6 5
Seçmeli Ders I	2 0 2
Seçmeli Ders II	2 0 2

(Kaynak: YÖK, 2014: 6)

Tablo 1’de görüldüğü gibi, pedagojik formasyon sertifika programına katılan öğrencilerin, biri öğretmenlik uygulaması olmak üzere toplam sekiz dersi zorunlu olarak ve iki dersi seçmeli olarak almaları gerekmektedir. Toplamda 20 saat

dışında eğitim alınan ve öğretmenliğe kaynak oluşturacak lisans programları, Talim ve Terbiye Kurulu'nun 20.02. 2014 tarih ve 9 no'lu kararının ekinde ve buna ilave olarak Ağustos 2014 tarih ve 2683 sayılı Tebliğler Dergisi'nde (2014: 1217) yayınlanmıştır. Öğretmen olarak atanabilmek için, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan öğretmenliğe kaynak oluşturacak lisans programı öğrencilerinin “Pedagojik Formasyon Sertifika Programı”nı başarıyla tamamlamaları beklenmektedir. Aynı karar doğrultusunda Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) tarafından 2014-2015 eğitim öğretim yılı güz döneminden itibaren uygulanmak üzere bu programa ilişkin usul ve esasları belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin en az iki yarıyılı kapsayacak biçimde alması gereken dersler belirlenmiştir. Tablo 1’de pedagojik formasyon sertifika programında alınması gereken dersler yer almaktadır.

kuramsal ve 10 saat uygulamalı olacak biçimde 25 kredi tamamlayarak öğrenciler sertifika alma hakkı kazanmaktadır. Seçmeli dersler iki yarı grupta toplanmaktadır. Tablo 2’de seçmeli dersler yer almaktadır.

Tablo 2. Pedagojik Formasyon Eğitimi Seçmeli Dersleri

Seçmeli Ders I Grubu	T-U-K	Seçmeli Ders II Grubu	T-U-K
Eğitimde Eylem Araştırması	2 0 2	Rehberlik	2 0 2
Eğitimde Program Geliştirme	2 0 2	Eğitimde Teknoloji Kullanımı	2 0 2
Eğitim Tarihi	2 0 2	Eğitim Felsefesi	2 0 2
Eğitim Sosyolojisi	2 0 2	Türk Eğitim Tarihi	2 0 2
Gelişim Psikolojisi	2 0 2	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2 0 2
Öğretmenlik Meslek Etiği	2 0 2	Karakter ve Değerler Eğitimi	2 0 2
Yaşam Boyu Öğrenme	2 0 2	Özel Eğitim	2 0 2
Bireyselleştirilmiş Öğretim	2 0 2	Bilgisayar Destekli Öğretim	2 0 2

(Kaynak: YÖK, 2014:6)

Tablo 2 incelendiğinde pedagojik formasyon sertifika programında, eğitim fakültelerinin lisans programlarında yer alan ve meslek bilgisi (MB) koduyla verilen Rehberlik, Özel Eğitim, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi gibi derslerin yanında, genel kültür (GK) koduyla verilen Türk Eğitim Tarihi ve Eğitim Felsefesi gibi dersler de yer almaktadır. Bu araştırmanın odağını oluşturan Türk Eğitim Tarihi dersi de pedagojik formasyon sertifika programında öğrenciler tarafından tercih edilebilecek seçmeli dersler II grubunda yer alan derslerden biridir.

1997 yılında eğitim fakültelerinin yapılanma sürecinde Türk Eğitim Tarihi dersi öğretmen yetiştirme programlarında yer almamıştır. Ancak 2007 yılındaki düzenleme ile programlardaki genel kültür derslerinin oranları artırılmış ve yeniden Türk Eğitim Tarihi dersine de genel kültür dersi olarak yer verilmiştir. YÖK'ün genel kültür derslerinin oranlarının artırılmasına ilişkin açıklaması; “üniversite düzeyinde yetişen öğretmen adayına aydın bir kişide bulunması gereken entelektüel donanım kazandırmak” biçimindedir (YÖK, 2007:8).

21 Temmuz 2006 tarihinde YÖK genel kurulunda uygulama için onayı alınan ve 2006-2007 akademik yılı ile

uygulamaya giren öğretmen yetiştirme programları incelendiğinde, toplam 15 alanın 14'ünde Türk Eğitim Tarihi dersine yer verilirken sadece Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği lisans programında dersin yer almadığı görülmektedir. Ancak genel kültür dersi olarak yer verilen Türk Eğitim Tarihi dersinin yanında yıldız * işareti bulunmaktadır. Bu işaret şöyle açıklanmıştır: “ *programda yer alan (*) işaretli dersler, ilgili yarıyılın tüm öğrencileri için zorunludur. Fakülte yönetimi, bu ders yerine, farklı bir dersi zorunlu ders olarak programa koyabilir*” (YÖK, 2007:10). Bu açıklama dersin programlarda yer alıp almamasına yönelik farklı uygulamaları beraberinde getirmiştir.

Türk Eğitim Tarihi dersine ilişkin Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yer alan 11 lisans programındaki durum ise şöyledir: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalında zorunlu, Türkçe Öğretmenliği Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalında seçmeli ders olarak yer almaktadır. Diğer yedi lisans programında ise Türk Eğitim Tarihi dersi yerine İnsan Hakları ve Demokrasi, Etkili İletişim, Çocukları Tanıma Teknikleri gibi derslere yer verilmektedir.

Türk Eğitim Tarihi dersi, içeriği itibariyle Türkiye'nin ve Türk dünyasının eğitim sorunlarını tarihi derinlik ve bütünlük içerisinde öğrencilere kavratmaya çalışmak ve onları geçmiş tecrübelerden ders alarak çözüm arayışlarına yöneltmek amacıyla hizmet etmektedir (Akyüz, 2012:7). Eğitim sisteminin çeşitli boyutlardaki gelişimini ve değişimini; toplumsal, siyasi, ekonomik ve eğitsel nedenlerini ve sonuçlarını tarihsel süreç içerisinde inceleyerek günümüzdeki uygulamalara bilimsel veri kaynağı oluşturmaktadır (Sağlam, 2013:9). Ancak öğrencilerin derse ilişkin yeterli bilgiye ya da tutuma sahip olmadıkları yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır. Arıkan, Ünver ve Saraç-Süzer (2007) tarafından Türk Eğitim Tarihi dersinin yabancı dil programlarındaki yeri ve önemine ilişkin yapılan araştırmada, öğrencilerin ders hakkındaki bilgilerini yetersiz buldukları, dersin gerekliliğine inandıkları ve bu dersin öğrenci merkezli olarak yapılandırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin, Ellez ve Günter (2009) tarafından yapılan araştırmada ise öğrencilerin Türk Eğitim Tarihi dersine yönelik algı ve beklentilerinin alan açısından farklılık gösterdiği, cinsiyet açısından algıların farklılaştığı ancak beklentilerin değişmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Ersöz ve Arıbaş (2014) tarafından yapılan "Türk Eğitim Tarihi dersi öğretiminde farklı bir bakış: Resim öğretmenliği öğrencilerinin sergi çalışması" isimli çalışması sonucunda dönem başında öğrencilerin derse karşı olumsuz düşünce ve tutuma sahip oldukları, proje tabanlı öğrenme uygulaması sonucunda derse karşı düşünce ve tutumun olumlu yönde değiştiği belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde özellikle öğrenci merkezli yaklaşımların derse karşı olumlu tutum oluşturmak açısından önemli olduğu görülmektedir. Ancak lisans öğrenimi düzeyinde Türk Eğitim Tarihi dersine ilişkin az sayıda araştırma yapıldığı söylenebilir. Alanyazın incelemesinde dersin pedagojik formasyon sertifika programındaki durumuna ilişkin de herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır.

2010 yılı sonrasında pedagojik formasyon sertifika programı ile ilgili yapılan araştırmalar; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum (Bağçeci, Yıldırım, Kara ve Keskinpalta, 2015; Eraslan ve Çakıcı, 2011; İlğan, Sevinç ve Arı, 2013; Kartal ve Afacan, 2012; Özkan, 2012), yönetici ve öğretim elemanı görüşleri (Karagöl, 2010; Yılmaz, 2015), öğrenci görüşleri (Çiçek Sağlam, 2015; Kaya, Harurluoğlu, Keser ve Horoz, 2011) başarı yönelim düzeyleri (İzci ve Koç, 2012), deneyimler (Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran, 2012), metaforlar (Dündar ve Karaca, 2013; Yapıcı ve Yapıcı, 2013), çok kültürlü eğitime yönelik tutum (Demircioğlu ve Özdemir, 2014), öğretmenlik mesleğine yönelik motivasyon (Altinkurt, Yılmaz ve Erol, 2014), öğretmenlik mesleğine yönelik yeterlikler (Süral ve Sarıtaş, 2015), eleştirel pedagojiye ilişkin görüşler (Aslan ve Kozikoğlu, 2015) ve meslekte karşılaşılabilecek sorunlar (Sever, Çam Aktaş, Alkın Şahin ve Tunca, 2015) olarak özetlenebilir. Yapılan araştırmaların pedagojik formasyon sertifika programının genel özelliklerine odaklandığı söylenebilir.

Bu araştırma, Türk Eğitim Tarihi dersinin öğrenci görüşlerine göre pedagojik formasyon sertifika programındaki yeri ve önemini ortaya çıkarmaya yönelik planlanmıştır.

Bu araştırmada, dersin kapsamını, öğretmenlik mesleğine yönelik kazandırdıklarını, öğrenci beklentilerinin karşılanma durumunu ve diğer seçmeli dersler arasındaki yerini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarının hem dersin lisans programındaki yerine işaret etmesi hem de pedagojik formasyon sertifika programı içindeki durumunu ortaya koyması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

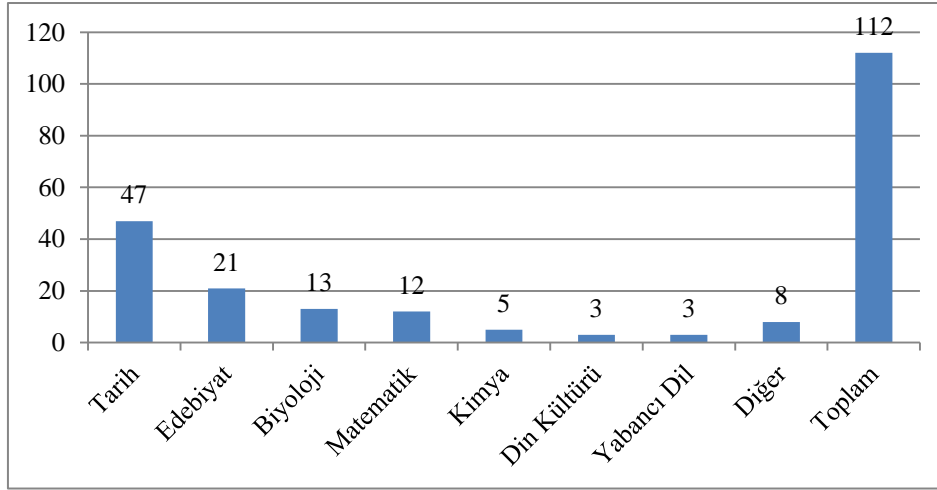
2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, Türk Eğitim Tarihi dersinin program içindeki yeri ve önemini derinlemesine betimleyebilmek için oluşturulmuş bir durum çalışmasıdır. Alanyazında durum çalışması ile ilgili

farklı desenler ve türler önerilmektedir. Bu çalışma, “araçsal durum çalışması” türündedir ve bir konu hakkında fikir sağlamak, bir meseleyi açığa çıkarmak için bir olayın ayrıntılı bir biçimde incelenmesidir (Punch, 2005:144; Stake, 2005, Akt: Merriam, 2013: 48).

2.2. Katılımcılar

Pamukkale Üniversitesinde yürütülen pedagojik formasyon sertifika programı kapsamında 2014-2015 eğitim öğretim yılında açılan Türk Eğitim Tarihi dersini seçen öğrenciler araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır. Grafik 1’de üç ayrı dönemde dersi seçen öğrenciler ve eğitim aldıkları/almakta oldukları alanlar görülmektedir.

Grafik 1. Türk Eğitim Tarihi Dersini Seçen Öğrenciler ve Öğrenim Alanları

Üç ayrı dönemde dersi alan öğrencilerden üç ayrı odak grup oluşturulmuştur. Görüşme yapılacak kişiler, gönüllülük temelinde ve lisans eğitimini farklı alanlarda yapmış/yapmakta olan öğrenciler arasından belirlenmiştir. Bu yolla dersi seçen bireylerin çeşitliliğini yansıtmak amaçlanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013: 137), maksimum çeşitliliğe dayalı bir örneklem oluşturmada amaçın çeşitlilik gösteren durumlar arasında ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını

bulmaya çalışmak olduğunu belirtmektedir. Birinci odak grupta yedi, ikinci odak grupta beş ve üçüncü odak grupta altı kişi görüşmelere dahil olmuştur. Görüşme yapılan öğrencilere ilişkin bilgiler Tablo 3’de görülmektedir. Doğrudan alıntılar verilirken öğrencilerin alanlarından yola çıkılarak verilen kodlar kullanılmıştır. Tablo 3’de araştırmaya katılan öğrencilerin öğrenim alanları ve kodları yer almaktadır.

Tablo 3. Katılımcı Bilgileri

KOD	BÖLÜM	ÖĞRENCİ SAYISI
T	Tarih	3
E	Türk Dili ve Edebiyatı	3
Ç	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	2
B	Biyoloji	2
M	Matematik	2
A	Arkeoloji	2
K	Kimya	2
İ	İlahiyat	1
F	Felsefe	1
	Toplam	18

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada odak grup görüşmeleri yoluyla veriler toplanmıştır. Odak grup görüşmeleri, kişilerin kendi özgün yanıtı yanında diğer katılımcıların görüşlerini de dinlemiş olmasının getirdiği ek yorum ve düşünceleri de paylaşmasına olanak sağlar. İnsanların başkalarının görüşleri bağlamında kendi görüşlerini değerlendiriyor olması elde edilen verinin niteliğini de artıracaktır (Patton, 2014: 386). Bu nedenle Türk Eğitim Tarihi dersini seçen ve farklı öğrenim alanlarından gelen öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesinde odak grup görüşmeleri tercih edilmiştir. Veri toplamak amacıyla odak grup görüşme formu hazırlanmıştır. Alanyazına dayalı hazırlanan sorular odak grup görüşmesine uygun olacak biçimde sınırlandırılmış ve uzman görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Türk Eğitim Tarihi dersini seçmiş gönüllü beş öğrenci ile formun pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulama, hem formun hem de görüşmelerde kullanılacak ses kayıt cihazı ve ortamın denenmesi amacıyla yapılmıştır. Son hali verilen odak grup görüşme formunda yer alan sorular; öğrencilerin bu dersi neden seçtikleri, beklentileri, beklentilerin karşılanma durumu ve derse ilişkin önerilerini belirlenmeye yöneliktir. Görüşmeler sırasında katılımcıların

fikirlerini ayrıntılı bir biçimde açıklanabilmesi için ihtiyaç duyulan zamanlarda sonda sorulara yer verilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Türk Eğitim Tarihi dersine ilişkin görüşlerin belirlenebilmesi amacıyla gerçekleştirilen odak grup görüşmelerinin her biri tek oturum halinde gerçekleştirilmiş ve toplam üç odak grup görüşmesi yapılmıştır. Dersi aynı dönemde seçen öğrenciler aynı odak grup içinde yer almışlardır. Görüşmeler sırasında öğrencilerin izni ile ses kayıt cihazı kullanılarak veriler kaydedilmiştir. Her bir görüşme ortalama 45 dakika ile 65 dakika arasında sürmüştür. Görüşmeler sırasında öğrencilerin pedagojik formasyon sertifika programının geneline yönelik görüşlerini paylaşma eğiliminde olmaları nedeniyle zaman zaman araştırmanın odağının Türk Eğitim Tarihi dersi olduğu katılımcılara hatırlatılmıştır.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Odak grup görüşmeleri ile toplanan veriler üzerinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinde amaç, verileri tanımlamak ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaktır. Veriler kodlanır, birbirine benzeyen verilerin kodları bir araya getirilerek temalar oluşturulur (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 259). Bu araştırmada da öncelikle veriler kodlanmış ve kodlar düzenlenerek toplam dört tema altında toplanmıştır.

Belirlenen bu dört tema çerçevesinde kodlar yeniden gözden geçirilmiştir. Kodları tekrar incelemekteki amaç, aynı tema içindeki kodların birbiri ile benzeşik olmasını ve aynı zamanda diğer bir tema içinde yer alan kodlar ile de ayrışıklık olmasını sağlamaktır.

2.6. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamaya yönelik bazı çalışmalar yapılmıştır. Araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla kullanılan veri toplama aracı için uzman görüşleri alınmış, odak grup görüşme formunun kapsamı belirtilmiş, üç farklı dönemden seçilen öğrencilerle üç ayrı odak grup görüşmesi yapılmış ve öğrenci özellikleri açıklanmıştır. Bu sıralanan özellikler araştırmanın inandırıcılığını ve aktarılabilirliğini sağlamaya yöneliktir. Araştırmanın güvenirliliğini sağlamak amacıyla, çalışmanın odağının Türk Eğitim Tarihi dersi olduğu açık bir biçimde ifade edilmiştir. Görüşme formu hazırlanırken, veriler toplanırken ve analiz edilirken süreç

Tablo 4. Dersin seçilme nedenlerine ilişkin kod-frekans tablosu

Kodlar	f
Tavsiye	6
Alana yakın olma	4
Ders programına uygunluk	4
Kolay geçilebileceği düşüncesi	3
İlgi duyma	1

Öğrencilerin dersi seçerken en çok başkalarının tavsiyelerini dikkate aldıkları görülmektedir. Bu konuda İ1 görüşlerini “...Bir hoca dersi tavsiye etti ve o yüzden aldım ama her derse girdiğimde neden aldım diye hayıflanıyordum...” diye açıklarken, E3 “...Geçen dönem dersi alan arkadaşın tavsiyesi ile seçtim...” demektedir. Öğrencilerin eğitim aldıkları/almakta oldukları alana yakın olması da dersin seçilme nedenleri arasında yer almaktadır. T3’ün “... Benim seçme

Türk Eğitim Tarihi dersinin pedagojik formasyon sertifika programı içindeki yeri bağlamında yönlendirilmiştir. Ayrıca farklı bakış açılarını da ortaya koyacak biçimde doğrudan alıntılara yer verilerek araştırmanın tutarlılığı ve teyit edilebilirliği sağlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Odak grup görüşmelerinde elde edilen veriler üzerinde yapılan içerik analizi sonucunda dört temaya ulaşılmıştır. Bu temalar; Türk eğitim tarihi dersinin seçilme nedenleri, öğrenci beklentileri, dersin pedagojik formasyon sertifika programı içindeki yeri ve derse ilişkin önerilerdir.

Türk eğitim tarihi dersinin seçilme nedenleri

Pedagojik formasyon sertifika programında Türk Eğitim Tarihi dersinin seçmeli bir ders olması, öğrencilerin derse yükledikleri anlamı da çeşitlendirmektedir. Tablo 4’de öğrencilerin dersi seçme nedenleri görülmektedir.

nedenim ben zaten tarihçiyim. KPSS’de de çıkıyor ve bana faydası olur diye düşündüm...” görüşü ve Ç2’nin “...daha önce de bu dersi almıştım sevdiğim için tekrar almak istedim...” ifadesi bu durumu yansıtmaktadır.

Görüldüğü gibi öğretim elemanı ya da dersi daha önce alan öğrenci tavsiyesinin, dersin öğrenim görülen alana yakın olmasının dersin seçilmesinde etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Pedagojik formasyon sertifika programı genellikle hafta sonları düzenlenmektedir. Derslerin gün ve saatleri özellikle çalışan öğrencileri derse devam etmesi konusunda zaman zaman sorun oluşturabilmektedir. Görüşmeler sırasında bazı öğrenciler dersin günü ve saatinin dersin seçilmesinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. M1'in "...benim seçmek istediğim başka bir ders varken saat mecburiyeti yüzünden bu dersti aldım. seçmeli derslerin de saat aralığına kısıtlanmış olması da etkili, saati uyan dersleri seçmek zorundasınız aslında..." ifadesi dikkate değerdir.

Görüşmelerde öğrencilerin dersti kolay geçebilecekleri düşüncesi de dersti seçme nedenleri arasında yer almaktadır. Ç1'in "...Seçmemizdeki sebep de birinci dönemdeki derslerin çoğunda dersti geçme

Tablo 5. Derse yönelik öğrenci beklentilerine ilişkin kod-frekans tablosu

Kodlar	f
Öğrenci Katılımı	10
İçeriğe ilişkin beklenti	7
Sınavın kapsamına ilişkin beklenti	3
Öğrenci seviyesini dikkate alma	2

Öğrencilerin derse katılımına olanak sağlayan uygulamalara yer verilmesi en fazla vurgulanan beklentidir. K2'nin "... ders eğlenceli olur ya da verimli olur diye düşünmüştüm. Karşılıklı bir soru sorulur, tartışma olur diye düşünmüştüm ama öyle olmadı..." görüşü ve M1'in "... Aslında ben bu dersti alırken şunu hayal ediyordum. Güzel bir tartışma ortamı olur, akademik bir yerdeyiz, herkes günümüzün eğitim şartları hakkında bilgi sahibi. Bunlar hakkında daha yapıcı, geleneksel olmayan daha özgün tartışma ortamı çıkar ümidim vardı..." ifadesi dersin işleniş sürecine ilişkin de ipuçları taşımaktadır. Dersin içeriğinin de öğrencilerin aktif katılım beklentisi üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu

kaygısı yaşadık. Ama tarih dersini görünce ezberler geçeriz diye düşündük..." ifadesi hem dersti seçme nedenini hem de derse ilişkin algısını ortaya koymaktadır. Derse duyulan ilgi ise en az tercih nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. B1 görüşünü "...Ben biyoloji bölümü mezunuyum ama ben tarihi sevdiğim için seçtim..." biçiminde ifade etmektedir.

Türk Eğitim Tarihi Dersine Yönelik Öğrenci Beklentileri

Bir önceki temada görüldüğü gibi öğrencilerin dersti seçme nedenleri farklılık göstermektedir. Benzer biçimde öğrencilerin derse yönelik beklentilerinde de farklılıklar vardır. Tablo 5'de Türk eğitim tarihi dersine yönelik öğrenci beklentilerine ilişkin kodlar ve frekansları görülmektedir.

konuda A1'in "... TET denildiğinde yakın dönemi de kapsayacağını düşünmüştüm. Çok gerilerden başladık ve sürekli geçmişten bahsederken Osmanlı da kaybolduk. Hiç gelemedi günümüze ya da cumhuriyet dönemine. Bir de bizim konuyla ilgili bilgimiz de yok. Tarihçi arkadaşlar sürekli derse katılıyorlar ama biz çok uzak kaldık..." görüşü ile K2'nin "...Biraz daha yüzeysel olsaydı genel kültür olurdu ama ayrıntı olunca hiçbir şey kalmadı aklımızda..." görüşü öğrencilerin dersin içeriğine ilişkin beklentilerini ifade etmektedir.

Ders kapsamında kullanılan materyaller ve bağlantılı olarak dersin değerlendirme süreci ile ilgili farklı beklentiler ortaya çıkmıştır.

Derste değinilmemiş olmasına rağmen konuların ya da kavramların sınavda soru olarak sorulmasına ilişkin T3'ün "...Bu derste de hoca bize Türk eğitim tarihi diye bir kitap verdi. Derste anlatmadığı ama kitapta olan bazı kavramları sınavda sordu..." görüşü ile A2'nin "...Tamam slayttan da işlenebilirdi ama en azından hocanın o günkü konuyla ilgili birkaç önemli cümle söylemesi gerekirdi. Çünkü sınavda da bize sorduğu sorular çok odaklıydı ve derslerde değinilmedi..." ifadesi sınavın kapsamına ilişkin bilgi vermektedir.

Türk Eğitim Tarihi dersinin pedagojik formasyon sertifika programı içinde seçmeli bir ders olması, dersi seçen öğrenci grubunun da ayrışık olmasına neden olmaktadır. Farklı alanlardan öğrencilerin dersi seçeceği düşüncesiyle düzenleme yapılacağına ilişkin beklentinin olduğu aşağıdaki öğrenci görüşlerinde ortaya çıkmaktadır.

"...Tarihçiler olduğu için de hocamız biraz üst seviyeden anlattığı için ben öğrenci olarak anlayamadım ve bu da benim derse ilgimi biraz daha azalttı. Ben kimya mezunuyum. Çok ayrıntı yerine genel bilgilerin verilmesinin daha iyi olacağını düşünüyorum..." (K1)

"... Tarihçiler olduğu için aramızda bazen farklı yerlerden giriyor hoca o zaman ben bağlantı kuramıyorum hocanın anlattıkları arasında. Bütün

anlattıklarını toparlayamıyorum çünkü o kadar tarih bilgisine sahip değilim..." (İ1)

"...Sadece tarihçi ya da edebiyatçıların değil diğer bölümlerin sayısal bölümlerin mezunları da göz önüne alınarak beki ders programı düzenlenebilir..." (F1)

Özellikle Tarih bölümü öğrencilerinin dersi seçmiş olmasının içeriğin düzenlenmesinde sorun oluşturabildiği vurgulanmaktadır. Ancak alana yakın olmayan öğrenciler, süreçte bilgi düzeyindeki farklılıkların olumsuzluğuna işaret ederken tarih bölümü öğrencisi T3'ün "...Ben en baştan bilmediğim şeyleri öğrenmek için ufkumun genişlemesi için seçtim. Arkadaşlar çok üst düzeyde anlatıyor diyor ama ben tarihçi olarak baktığımda çok sıradan klişe şeylerden bahsediyor. Mesela yarım saat içinde bütün Türk tarihini bitirip Osmanlıda medreselere geldik..." ifadesi de seviye farklılığının başka bir boyutuna işaret etmektedir.

Türk Eğitim Tarihi Dersinin Formasyon Programı İçindeki Yeri

Öğrenciler, pedagojik formasyon sertifika programı derslerinden biri olan Türk eğitim tarihi dersinin genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi açısından yerine ilişkin farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Tablo 6'da Türk eğitim tarihi dersinin formasyon programı içindeki yerine ilişkin kodlar yer almaktadır.

Tablo 6. Dersin formasyon programı içindeki yerine ilişkin kod-frekans tablosu

Kodlar	f
Genel Kültür	
• Kendi kültürünü tanıma	8
• Geçmişten ders alma	3
Alan Bilgisi	
• İlişkilendirme	3
• Ayrıcalık	2
Öğretmenlik Meslek Bilgisi Kazandırma	
• Öğretim sürecinden ders çıkarma	3
Gereksiz	4

Dersin program içindeki yeri öğrenciler tarafından en çok genel kültür kazandırma açısından ele alınmıştır. T2'nin "...kendi kültürünü bilmesi açısından her öğretmenin bilmesi gerekir diye düşünüyorum. Sonraki nesile aktarabilmesi için..." ifadesi kişinin kendi kültürünü bilmesine vurgu yaparken, Ç1'in "...geçmişte neler uygulandı, hangileri başarılı oldu hangileri başarısız oldu bunları bilebilmemiz için gerekli..." görüşü geçmişten ders alma açısından dersin önemini ortaya koymaktadır.

Eğitim alınan alan ile bu derste edinilen bilgilerin ilişkilendirilmesi bakımından K1'in, "...Türk eğitim tarihi dersinin benim kendi branşım ile pek bir ilgisi yok sadece şöyle yapabilirim, buluşlar yapan ünlü kimyacılar hakkında ancak genel kültür bakımından bilgilendirebilirim. Farklı bir şekilde kimya derslerinin içine yerleştirebileceğimi düşünmüyorum..." biçimindeki görüşleri dikkate değerdir. Ancak B2'nin "...Tarihçilerin bir kısmı zaten muaf oluyorlar ve onlar için ayrıcalık gibi oluyor. Onun yerine başka bir ders açılсын ki diğer arkadaşlarımız da yararlı olsun..."

ifadesi tarih alanında eğitim almış öğrenciler için bu dersin ayrıcalık oluşturduğu görüşünü vurgulamaktadır.

Dersin öğretmenlik meslek bilgisi ve becerisi kazandırmasına yönelik öğrencilerin çok fazla görüş bildirmemiştir. Öğretim elemanının davranışları ya da ders işleyiş biçiminin öğrencilere kazandırdıkları açısından T3'ün görüşü dikkate değerdir. "...ben genelde hocanın hatalarından ders çıkarıyorum. Mesela benim gururumu inciten bir olay var. Hoca derse geç geliyor. Burada ben de bir bireyim o da bir birey. O bir öğretim üyesi ben de öğrenciyim. İkimizin de zamanı kıymetli. Ben onun dersi için 20 dakika yol yürüyüp zamanında giriyorsam ona saygı duyduğumdan ve belirli kurallar nedeniyle. O hocanın da öğrencilerine sevgi dolu ve kurallar gereği zamanında derste olmasını isterim. Ayrıca derste belli gruplarla ders işlemek sadece tarihçileri baz almak, diğerlerini nasıl olsa geçiririm düşüncesi içinde bulunmak yanlış. Bu ders açılmışsa bütün öğrencilere hitap etmeli ya da sadece tarihçiler için bu dersi açmak söz konusu olabilir..." (T3)

Bazı öğrenciler ise pedagojik formasyon sertifika programı içinde böyle bir dersin gereksiz olduğunu düşünmektedir. E1'in "...*Tamamen formalite amaçlı açıldığı için bence gereksiz. Bu dersi açacağınıza öğretmenlik mesleği ile ilgili bir ders açılrsa bence daha iyi olurdu...*" biçimindeki düşüncesi derse ilişkin bakış açısını ortaya koymaktadır.

Tablo 7. Derse yönelik önerilere ilişkin kod-frekans tablosu

Kodlar	f
Öğretme-öğrenme sürecine ilişkin	7
İçeriğe ilişkin	6
Öğrenci profiline ilişkin	5
Materyale ilişkin	1

Derse öğrenci katılımının sağlanması öğrenciler tarafından en çok vurgulanan beklenti olarak daha önceki temalarda görülmüştü. Benzer biçimde öğrenciler özellikle öğretme-öğrenme sürecinde tartışma ortamı oluşturulmasını önermektedir. Bu konuda İ1'in "... *tarihte yapılan şeylerle günümüzdeki olayları bağdaştırmak ve şimdiki sorunlara çözüm bulmak amacıyla tartışılabilir...*" düşüncesi tartışmanın derse katkısına yönelik ipuçlarını da içermektedir. Ders içeriğinde yakın tarih konularına ağırlık verilmesi de öneriler içinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. A1'in "... *Mesela cumhuriyetten sonrası incelenseydi daha verimli olurdu...*" görüşü içerikteki düzenlemenin verimliliğe de katkı sağlayacağına işaret eder niteliktedir.

Dersi seçen öğrenci profilindeki ayrıışıklık pek çok yönüyle süreci etkilemiştir. Özellikle dersi seçen öğrenciler arasında tarih bölümü öğrencilerinin olması diğer öğrencilerin süreçten olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. B2'nin "... *sadece tarihçiler için değil de diğer öğrencilerin de anlayabileceği türde bir ders düzenlemek*

Türk eğitim tarihi dersine yönelik öneriler

Öğrenciler dersin daha etkili ve verimli geçmesine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Tablo 7'de bu temayı oluşturan kodlar yer almaktadır.

gerekir..." biçimindeki görüşü, E2'nin "... *Ya da grup bölünebilirdi tarih dışından gelenlere daha yüzeysel, tarihten gelenlere daha ayrıntılı verilebilirdi...*" görüşü ve M2'nin "...*tarih temel bilgisi olanlar seçmeli diye not düşülebilirdi...*" ifadeleri dikkate değerdir.

Son olarak derste kullanılacak materyale ilgili K2, "... *kullanılan kitapta çok ayrıntılı, materyal olarak daha sade bir materyal olabilirdi...*" diyerek dolaylı olarak içeriğe ilişkin önerisini de dile getirmektedir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Pedagojik formasyon sertifika programı Fen Edebiyat Fakültelerinde eğitim almış ya da almakta olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğini yapabilmeleri için başarı ile tamamlamış olmaları gereken bir sertifika programıdır. Eğitim fakültelerinde dört yıllık sürece yayılan öğretmenlik melek bilgisi dersleri, bu programda iki dönemde öğrencilere verilmeye çalışılmaktadır. Öğrencilerin alması gereken toplam on dersin ikisi seçmeli dersler kapsamında yer almaktadır.

Türk eğitim tarihi dersi de pedagojik formasyon sertifika programında seçmeli, eğitim fakültelerinde ise yerine ders açılmasına imkan verecek biçimde düzenlenmiş genel kültür (GK) koduyla yer alan bir derstir. Pamukkale üniversitesi özelinde yapılan inceleme sonucunda eğitim fakültesinde aktif olarak eğitim veren toplam 11 alanın sadece dördünün programında derse yer verilmiştir. Lisans programlarında Türk Eğitim Tarihi dersinin durumu ayrı bir araştırma konusu olabilir. Ancak formasyon programı bağlamında ders incelendiğinde öncelikle öğrencilerin dersi seçme nedenlerine bakmak gerekir. Dersin tavsiye edilmesi, dersin gün ve saatinin uygun olması ya da kolay geçilebileceği düşüncesi dersin seçilmesinde etkili olduğu görülmüştür. Eğitim alınan alana yakın olma ya da ilgi duyma diğerlerine göre daha az tercih nedenidir. Bu durum öğrencilerin dersi bilinçli olarak seçmediklerini göstermektedir. Benzer biçimde Tezcan ve Gümüş (2008) tarafından yapılan araştırmada da dersi geçmeye ilişkin inanç, tavsiye ve dersin içeriği ders seçiminde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ders öğrenciler tarafından yeterince bilinçli seçilmemiş olsa da derse ilişkin beklenti oluşturmak doğal bir süreç olarak değerlendirilebilir. Dersin öğrenci katılımı ile gerçekleştirileceğine, özellikle tartışma ortamı oluşacağına ve içeriğin yakın tarih konularına odaklanacağına ilişkin yoğun bir beklentinin olduğu ancak bu beklentilerin karşılanamadığı görülmektedir. Öğrencilerin karşılanamayan bu beklentileri, derse ilişkin öneri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dersin daha etkili ve verimli geçebilmesi için öğretme – öğrenme sürecinin öğrenci katılımını sağlamaya dönük yapılandırılması, içeriğin yakın döneme odaklanması ve daha sade bir materyalin kullanılması öğrenciler tarafından

önerilmiştir. Beklentilerde ve önerilerde görüldüğü gibi, özellikle planlama yapılırken dersi alan öğrenci özelliklerinin dikkate alınmasının süreci daha etkili hale getireceği düşünülmektedir. Çiçek Sağlam (2015) tarafından da planlama ve yönetim sürecinde yaşanan sıkıntıların formasyon programını olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, Arıkan, Ünver ve Saraç-Süzer (2007) tarafından yapılan araştırmada Türk Eğitim Tarihi dersinin ve Dalgıç, Doyran ve Vatanartıran (2012) tarafından yapılan araştırma sonucunda da pedagojik formasyon programında derslerin öğrenci merkezli yapılandırılmasının etkililiği artıracığı vurgulanmıştır. Ayrıca Ersöz ve Arıbaş (2014), öğrenci merkezli uygulamaların öğrencilerin derse karşı tutumlarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Türk eğitim tarihi dersi eğitim fakültelerinde genel kültür dersi olarak programlarda yer almaktadır. Pedagojik formasyon sertifika programı içinde de öğrenciler, dersin genel kültür kazandırmaya hizmet ettiğini, kendi alanları ile ilişkilendirme yapamadıklarını ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve beceri kazandırmadığını ifade etmektedirler. Kısa bir sürede öğretmenlik formasyonu kazandırmaya yönelik hazırlanan bir program içinde, mesleğe yönelik bilgi ve beceri kazandırmak ya da uygulamaya dönük çalışmalara yer vermek yerine genel kültür kazandırmaya yönelik bir dersin yer alıyor olması öncelikler açısından tartışılmalıdır. Eski dönemlerde pedagojik formasyon sertifika programının farklı bir uygulama biçimi olan tezsiz yüksek lisans programı ile ilgili Memduhoğlu ve Topsakal (2008) tarafından yapılan araştırmada da öğrenciler tarafından meslek bilgi ve becerisi kazandırmaya yönelik derslere daha çok ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

Günümüzdeki uygulamaya yönelik olarak Yılmaz (2015) tarafından yapılan araştırma sonucunda da pedagojik formasyon eğitiminin kısa sürede gerçekleşen bir uygulama olması ve derslerin öğretmenlik meslek bilgi ve becerisi kazandırmaya hizmet etmemesi gibi nedenlerle yetersiz bir uygulama olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulguların dayalı olarak, Türk eğitim tarihi dersi özelinde sürecin öğrenci katılımına imkan tanıyan ve

günlük eğitim uygulamaları ile ilişkilendirilebilecek biçimde düzenlenmesi önerilebilir. Pedagojik formasyon sertifika programı genelinde ise seçmeli dersler ve içerikleri konusunda öğrencilerin dersi almadan önce genel olarak bilgilendirilmesi ve öğretim elemanı tarafından ders tasarlanırken öğrencilerin eğitim aldıkları alan çeşitliliğinin dikkate alınması süreci daha etkili hale getirebilir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Y. (2012). **Türk Eğitim Tarihi**. Pegem Akademi, Ankara.
- Altınkurt, Y., Yılmaz, K. ve Erol, E. (2014). "Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Motivasyonları", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 48-62.
- Arıkan, A., Ünver, Ş. ve Saraç-Süzer, H.S. (2007). "Yabancı Dil Eğitim Programlarında Türk Eğitim Tarihi Dersinin Önemi ve İçeriğine İlişkin Öğrenci Görüşleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 24-32.
- Aslan, M. ve Kozikoğlu, İ. (2015). "Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Eleştirel Pedagojiye İlişkin Görüşleri", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1-14.
- Bağceci, B., Yıldırım, İ., Kara, K. ve Keskinpalta, D. (2015). "Pedagojik Formasyon ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması", *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 307-324.
- Çiçek Sağlam, A. (2015). "Pedagojik Formasyon Sertifika Programının Etkililiğinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2), 63-73.
- Dalgıç, G., Doyran, F. ve Vatanartıran, S. (2012). "Ücretli Öğretmenlerin, Katıldıkları Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Deneyimleri", *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11, 39-54.
- Demircioğlu, E. ve Özdemir, M. (2014). "Pedagojik Formasyon Öğrencilerinin Çok Kültürlü Eğitime Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", *Ege Eğitim Dergisi*, 15(1), 211-232.
- Dündar, H. ve Karaca, E. T. (2013). "Formasyon Öğrencilerinin Pedagojik Formasyon Programına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar", *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 19-34.
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). "Pedagojik Formasyon Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları", *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.
- Ersöz, Y. ve Arıbaş, S. (2014). "Türk Eğitim Tarihi Dersi Öğretiminde Farklı Bir Yaklaşım: Resim Öğretmenliği Öğrencilerinin Sergi Çalışması", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(34), 760-767.

- İlğan, A., Sevinç, Ö.S. ve Arı, E. (2013). “Pedagojik Formasyon Programı Öğretmen Adaylarının Mesleki Tutum ve Çağdaş Öğretmen Alguları”, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 175-195.
- İzci, E. ve Koç, S. (2012). “Pedagojik Formasyon Alan Öğrencilerin Başarı Yönelim Düzeylerinin İncelenmesi”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 31- 43.
- Karagöl, Z. (2010). *Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerine Verilen Formasyonun Akademik Çevre Ve Medyadaki Yansımaları*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Kartal, T. ve Afacan, Ö. (2012). “Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 76-96.
- Kaya, E., Harurluoğlu, Y., Keser, S. ve Horoz, A. (2011). “Fen ve Edebiyat Fakültesi Öğrencilerine Verilen Formasyon Hakkına Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Bakışı”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 213-222.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). “Öğretmenlik Alanları, Atama Ve Ders Okutma Esaslarında Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar”, *Tebliğler Dergisi*, Ağustos 2014-2683, 1216-1222.
- Memduhoğlu, H. B. ve Topsakal, C.(2008). “Öğrenci ve Öğretim Elemanlarının Görüşlerine Göre Ortaöğretim Alan Öğretmenliğinin Tezsiz Yüksek Lisans Programlarının Niteliği ve Programlarda Yaşanan Sorunlar”, *Ege Eğitim Dergisi*, 9(1), 95-129.
- Merriam, S. B. (2013). **Nitel Araştırma. Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber**, (Çev. Ed.:S. Turan), Nobel Yayınevi, Ankara.
- Özkan, H. H. (2012). “Öğretmenlik Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi”, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 29-48.
- Patton, M. Q. (2014). **Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri**. (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir), Pegem Akademi, Ankara.
- Punch, K. F. (2005). **Sosyal Araştırmalara Giriş**. (Çev: D. Bayrak, H.B. Arslan ve Z. Akyüz), Siyasal Yayınevi, Ankara.
- Sağlam, M. (2013). **Türk Eğitim Tarihi**. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Sever, D., Çam Aktaş, B., Alkın Şahin, S. ve Tunca, N. (2015). “Pedagojik Formasyon Sertifika Programı Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Başladıklarında Karşılaşılabileceklerini Düşündükleri Sorunlar”, *Anadolu Journal Of Educational Science International*, 5(2), 1-23.
- Süral, S. ve Sarıtış, E. (2015). “Pedagojik Formasyon Programına Katılan Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterliklerin İncelenmesi”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 62-75.
- Şahin, M., Ellez, M. ve Günter, T. (2009). “Türk Eğitim Tarihi Dersine İlişkin Öğrencilerin Algı ve Beklentileri”, 18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İzmir 1 - 3 Ekim 2009.
- Tezcan, H. ve Gümüş, Y. (2008). “Üniversite Öğrencilerinin Seçmeli Ders Tercihlerine Etki Eden Faktörlerin Araştırılması”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 1-17.
- Yapıcı, M. ve Yapıcı, Ş. (2013). “Öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforları”, *Turkish Studios*, 8(8), 1421-1429.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Yılmaz, G. (2015). Pedagojik formasyon yoluyla öğretmen yetiştirme uygulamalarında karşılaşılan güçlükler ve mezunların istihdamlarının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) (2007). **Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları**, Ankara.
- Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) (2014). **Pedagojik Formasyon Eğitimi Sertifika Programına İlişkin Usul ve Esaslar**, Ankara.